

Anton Pavlovich Chekhov

Lääkärin kohtalo: eli Sairaalan

n:o 6

АНТОН ЧЕХОВ

Lääkärin kohtalo: eli Sairaalan n:o 6

«Public Domain»

Чехов А. П.

Лääkärin kohtalo: eli Sairaalan n:o 6 / А. П. Чехов — «Public Domain»,

Содержание

I	5
II	7
III	8
IV	10
V	11
Конец ознакомительного фрагмента.	13

Lääkärin kohtalo: eli Sairaalan n:o 6

I

Sairaalan pihalla kohoaa vähäinen sivurakennus jota ympäröi tiheä takiais-, nokkos- ja villihamppumetsikkö. Katto on ruostunut, savupiippu puoleksi rauennut, portaiden astinlaudat mädänneet ja peittyneet ruoholla, ja kalkki-iskoksesta ovat vain merkit jäljellä. Etumainen pääty on sairashuoneeseen päin, takimainen pääty tähtää pellolle, josta sen erottaa harmaa naulaharjalla varustettu sairaalan laipio. Kaikki, sekä nämä naulat, jotka ovat käännettyt terävä puoli ylöspäin, että laipio kuin itse sivurakennuskin, on niin ikävän ja jyhlän näköistä kuin Venäjällä ovat vain sairaalain ja vankilain rakennukset.

Ellette pelkää nokkosia niin käykäämme kaitaista polkua myöten, joka johtaa sivurakennukselle ja katsokaamme mitä siellä sisällä tapahtuu. Ensimmäisen oven avattuamme tulemme etehiseen. Täällä on pitkin seinivieriä ja uunin ympärille kasattu suuret röykyt sairaalan rojua. Matrassit, vanhat resuiset viitat, housut, siniraitaiset paidat, kuluneet kelpaamattomat jalkineet, – kaikki tämä ryysytavara on mätetty röykkyihin, murjottu, viskelty epäjärjestykseen, ja siinä se mätänee ja levittää ilettävää, tukehuttavaa haisua.

Rojujen päällä vetelehtii lakkaamatta, piippu hampaissa vahti Nikiitta, vanha eronsaanut sotamies, jolla on punaisenruskeaksi käyneet nauhat. Hänellä on tylt, kuihtuneet kasvot, tuuheat kulmakarvat, jotka tekevät hänet arolla asustavan lammaskoiran näköiseksi, sekä punainen nenä; hän on pieni, laihan jäntevä mies, mutta ryhtinsä on käskävä ja nyrkit mahtavat. Hän on niitä suoraluontoisia, säntillisiä, toimekkaita ja tylsiä ihmisiä, jotka ennen kaikkea rakastavat järjestystä ja sen tähden ovat vakuutetut, että heitä tulee lyödä. Hän lyöpi kasvoihin, rintaan, selkään, mihin sattuu ja on vakuutettu, että ilman sitä ei täällä olisi järjestystä vallalla.

Edelleen tulette suureen, avaraan huoneeseen, joka täyttää koko sivurakennuksen, ellei ota lukuun etehisiä. Seinät ovat täällä maalatut sinisen likaisella värillä, katto on savuttunut kuin savupirtissä, – selvää on että uunit talvisin laskevat savua ja että vinkaa on huoneessa. Ikkunoita on sisältäpäin rumentamassa rautaristikot. Lattia on harmaa ja vetoinen. Haisee hapankaalille, luteille ja ammoniakille ja tämä haisu vaikuttaa teihin ensimmältä niin, kuin jos olisitte astuneet johonkin eläintarhaan.

Huoneessa seisoo sänkyjä, jotka ovat kierretyt kiinni lattiaan. Niissä istuu tahi loikoo ihmisiä sinisissä sairashuoneviitoissa ja vanhaan tapaan patalakit päässä. Nämä ovat – mielenvikaiset.

Heitä on kaikkiaan täällä viisi henkeä. Yksi vain on aatelista syntyperää, kaikki muut ovat porvareja. Ensimmäisenä ovelta on pitkäkasvuinen laihanpuoleinen porvari, viikset kiiltävän ruskeat, silmät itkettyneet, hän istuu, nojaten käsillä päätään, ja katselee yhteen kohtaan. Sairashuoneen kirjaan on hänen tautinsa merkitty synkkämielisyydeksi, vaikka häntä itse asiassa vaivaa etenevä halvaustauti. Yöt päivät hän suree huojutellen päätään, huokailen ja katkerasti hymyillen; puheluihin hän harvoin ottaa osaa ja kysymyksiin hän tavallisesti on vastaamatta. Hän syö ja juo koneenomaisesti silloin kun annetaan. Rasittavasta, kuivan kolahtavasta yskästä sekä huonoudesta ja poskien punasta päättäen on hänellä keuhkotauti alulla.

Hänen perästään seuraa pieneläntä, reipas ja hyvin vikkela ukko, jolla on piikkiparta sekä mustat ja kiharaiset hiukset, niinkuin neekerillä. Päivällä astuskelee hän huoneessa ikkunasta ikkunaan tahi istuu vuoteellaan, jalat allaan niinkuin turkkilaisella, ja viheltelee lakkaamatta kuin tilhi, hyräilee hiljaksen ja hihittelee. Hänen lapsellinen iloisuutensa ja vilkas luonteensa ilmenee yölläkin, kun hän nousee rukoilemaan, eli oikeammin takomaan nyrkeillään rintaansa ja kaivelemaan

sormillaan ovia. Tämä on juutalainen Mooses, höpelö mies, jolta parikymmentä vuotta sitten sameni järki, kun häneltä paloi hattutehdas.

Kaikista sairashuoneen N: o 6: nnessa olevista potilaista on ainoastaan hänellä lupa poistua sivurakennuksesta, jopa sairashuoneen pihaltakin kadulle. Tätä etuoikeutta on hän nauttinut jo kauan, luultenkin kuin sairashuoneen kanta-asukkaana ja hiljaisena, viattomana höpelönä, kaupungin narrina, jota aikoja sitten on totuttu näkemään kaduilla poika- ja koiralauma ympärillään. Puettuna viitan pahaiseen, naurettavaan patalakkiin ja tohvleihin, toisinaan avojaloin ja ilman housuja, hän tepastelee kaduilla, pysähtyy porttien ja puotien eteen ja pyytää kopekkaa. Yhdestä paikasta annetaan hänelle kaljaa, toisesta pala leipää, kolmannesta kopekka, jotenka hän sivurakennukseen palaa rikkaana ja kylläisenä. Kaikki mitä hän tuo muassaan, sen Nikiitta häneltä riistää pois omaksi hyväkseen. Hän tekee sen raa'asti ja äkeissään, kääntäen taskut nurin ja ottaen Jumalan todistajaksi, ettei hän koskaan enää päästä juutalaista kadulle ja että epäjärjestys on hänestä pahinta mitä maailmassa olla voi.

Mooses on harras palvelemaan toisia. Hän tuo tovereille vettä, vetää peitteen heidän päälleen kun he makaavat, lupaa kullekin tuoda kadulta kopekan ja ommella uuden hatun; hän se myöskin syöttää lusikalla naapuriaan vasemmalla puolella, halvattua. Tämä hänen menettelynsä ei johdu myötätuntoisuudesta eikä se ole humanisten mielipiteiden aiheuttama, hän tekee sen matkien ja vastenmielisesti totellen oikealla puolellaan olevaa toveriaan, Gromowia.

Ivan Dmitritsh Gromow, kolmanneljättä vuotias vapaasukuinen mies, entinen oikeudenpalvelija ja kuvernementin sihteeri on joutunut tänne vainoamisraivonsa takia. Hän joko makaa vuoteella käppyrässä, tahi astelee nurkasta nurkkaan ikäänkuin jaloitellakseen, mutta istuu hyvin harvoin. Hän on alati kiihkoissaan, mielenkuohussa ja jokin hämärä, epämääräinen odotus pitää aina hänen mielensä jännityksissä. Kuuluipa vähintäkin risahdusta etehisestä tahi huutoa pihalta, heti nostaa hän päätään ja kuuntelee: häntäkö muka tullaan noutamaan? Häntäkö etsitään? Ja samassa hänen kasvoillaan kuvastuu mitä suurinta levottomuutta ja vastenmielisyyttä.

Minua miellyttävät hänen leveät kasvonsa ulkonevine poskipäineen, hänen kalpea, alakuloinen muotonsa, jossa taistelun ja pitkällisen pelon uuvuttama sielu kuvastuu tarkkaan kuin peilissä. Hänen irveensä ovat omituiset ja kivuliaat, mutta syväin, totisten kärsimysten uurtamat rypyt kasvoissa ilmaisevat järkevyyttä ja älyä, ja silmissä on lämmin, terve kiilto. Miellyttävä hän on minusta itsekin, ollen kohtelias, avulias ja tavattoman hienotuntoinen käytöksessään kaikkia muita paitsi Nikiittaa kohtaan. Kun joltakin putoaa nappi tahi lusikka, hän nopeasti kavahtaa vuoteeltaan ja ottaa ylös sen. Joka aamu hän tervehtii tovereitaan, maata käydessään toivottaa heille hyvää yötä.

Paitsi tuota alituista jännittynyttä mielentilaa ja kasvojen irvehtimistä hänen sekapäisyytensä ilmenee vielä seuraavalla tavalla. Toisinaan iltasilla hän kääriytyy viittaansa ja, väristen koko ruumiissaan, tärisyttäen hampaitaan, alkaa nopeasti astua nurkasta nurkkaan ja sänkyjen välissä. Näyttää siltä kuin olisi hänellä ankara vilutauti. Siitä päättäen, että hän äkisti seisattuu ja katselee tovereitaan, näyttää kuin tahtoisi hän sanoa jotakin hyvin tärkeää, mutta nähtävästi otaksuen, ettei häntä kuulla eikä ymmärretä, hän kärsimättömänä pudistelee päätään ja alkaa astua. Mutta ennen pitkää puheluhalunsa valtaa kaikki muut ajatukset ja arvelut, hän antauu halunsa ohjattavaksi ja alkaa puhua lämpimästi ja innokkaasti. Hänen puheensa on sekavaa, kuumeenomaista kuin hourailu, katkonaista ja väliin käsittämätöntä, mutta sekä sanoissa että äänessä on jotakin perin herttaista. Kun hän puhuu, tunnette hänessä mielenvikaisen ja ihmisen. Vaikeata on kirjallisesti kertoa hänen tolkutonta puhettaan. Hän puhuu ihmisten konnuudesta, väkivallasta joka sortaa totuutta, ihanasta elämästä, joka aikaa myöten on tuleva maan päälle, ikkunoiden rautaristikoista jotka lakkaamatta muistuttavat häntä väkivalturien typeryydestä, julmuudesta. Kaikesta tuosta syntyy sekava, yhtenäisyyttä puuttuva sommitelma vanhoja, vielä loppuun laulamattomia lauleloita.

II

Noin 12-15 vuotta jällellepäin, asusti kaupungin pääkadun varrella omassa talossaan virkamies Gromow, siihen aikaan vankka ja äveriäs mies. Hänellä oli kaksi poikaa: Sergei ja Ivan. Päästyään jo yliopiston neljänteen kurssiin Sergei sairastui kiihkeään keuhkotautiin ja kuoli, ja tämä kuolema oli ikäänkuin alkuna onnettomuussarjalle, joka yhtäkkiä kohtasi Gromowin perhettä. Viikko jälkeen Sergein hautajaisten isävanhus pantiin syytteen alaiseksi väärennyksistä ja kruununvarojen hukkaamisesta ja kuoli kohta vankilan sairaalassa kuumeeseen. Kartano ja koko irtain omaisuus myytiin huutokaupalla ja Ivan Dmitritsh äitineen jäi puille paljaille.

Siihen aikaan kun isä vielä eli, Ivan Dmitritsh ollessaan Pietarissa, jossa hän opiskeli yliopistossa, sai 60-70 ruplaa kuukaudessa eikä tiennyt hätäpäiviä ollenkaan, mutta nyt oli hänen pakko tehdä jyrkkä muutos elämässään. Hänen täytyi aamusta myöhään yöhön antaa halvasti palkattuja opetustunteja yksityislukijoille, työskennellä puhtaaksikirjoittajana ja kuitenkin nähdä nälkää, sillä ansaitsemansa rahat hän lähetti äidilleen elannoksi. Semmoista elämäntapaa ei Ivan Dmitritsh voinut kestää; hänen mielensä lannistui, voimat raukesivat ja, erottuaan yliopistosta, matkusti hän kotiin. Täällä pikkukaupungissa hän puoltolauseiden nojalla sai opettajanpaikan piirikoulussa, vaan joutui eripuraisuuteen toverien kanssa, ei jaksanut voittaa oppilastensa suosiota ja hylkäsi kohta viran. Äiti kuoli. Hän eleli puoli vuotta ilman paikatta, syöden vain vettä ja leipää, ja pääsi sen jälkeen oikeuden palvelijaksi. Siinä toimesta oli hän kunnes sai eron sairauden tähden.

Hän ei koskaan, ei edes nuoruudessaan, ylioppilaana ollessaankaan, ollut näyttänyt terveeltä. Hän oli aina kalpea, laiha ja herkkä vilustumaan, söi vähän ja makasi huonosti. Yhdestä viinaryypystä kihautti jo hänen päähänsä ja hän sai hermokohtauksia. Hän halusi aina ihmisten seuraa, mutta ollen ärtyisä ja luulevainen luonteeltaan, ei hän läheiseen ystävyyteen kenenkään kanssa tullut, eikä hänellä ollut ystäviääkään. Kaupunkilaisista hän aina puhui halveksien, sanoen heidän raa'an sivistymättömyytensä ja untelon elämellisen elämänsä tuntuvan hänestä iletäviltä. Hän puhui tenooriäänellä, kovasti ja intoisasti, eikä muuten kuin kiivastumalla ja joutumalla mielenkuuhuun, tahi ihastuksella ja kummastellen, sekä aina avosydämisesti. Puhui hänen kanssaan mitä hyvänsä, aina hän hoki vain samoja: että elämä kaupungissa on tukehuttavaa ja ikävää, että yleisöllä ei ole mitään korkeampia harrastuksia, kunhan elää kyhnystää väritöntä, mieletöntä elämätään, vaihetukseksi harjoittaen väkivaltaa, törkeätä irstaisuutta ja teeskentelyä; heittiöt käyvät kylläisinä ja vaatepäällä, rehelliset saavat tyytyä vain muruihin; on saatava kouluja, paikallinen, suunnaltaan rehellinen sanomalehti, teatteri, helppotajuisia luentoja; kyvykkäämpien voimien on liittyminen yhteen; tarvitaan että yhteiskunta oppii tuntemaan oman taitamattomuutensa ja kauhistuu sitä. Ihmisiä arvostellessaan käytti hän paksuja värejä, yksinomaan valkoista ja mustaa, tunnustamatta minkäänmoisia välivahduksia; ihmiset hänen mieltänsä myöten jakaantuivat kunnon ihmisiin ja heittiöihin; keskitietä ei ollut. Naisista ja rakkaudesta hän aina puhui kiihkeästi, ihastuksella, vaan itse hän ei ollut rakastunut.

Mielipiteittensä jyrkkyydestä ja hermostuneisuudestaan huolimatta häntä kaupungissa suosittiin ja mainittiin selän takana Vanjan nimellä. Hänen syntyperäinen hienotunteisuutensa, avuliaisuutensa, säännöllisyytensä, puhdas luonteensa ja hänen kulunut takkinsa, sairaloinen ulkomuotonsa ja perheelliset vastoinkäymisensä herättivät herrtaisen lämpimän ja surulloisen tunteen; lisäksi oli hän hyvästi koulutettu ja paljon lukenut, tiesi kaupunkilaisten mielestä ainakin kaikki ja toimitti kaupungissa jonkunlaisen liikkuvan tietosanakirjan virkaa.

Hän lueskeli varsin paljo. Hänen tavallinen toimensa oli istua klubissa, näpelöidä hermostuneesti partaansa ja selailta lehtiä ja aikakauskirjoja; kasvoista näkyy että hän ei lue, vaan ahmii, ehtimättä tuskin pureksia. Väkisten tunkee mieleen ajatus, että lukeminen oli yhtenä hänen sairaloisia tottumuksiaan, koska hän yhtäläisellä ahneudella luki kaikkea mitä vain käsiin sattui, jopa menneenvuotisia lehtiä ja almanakkojakin. Kotona hänellä oli tapana lukea pitkällään.

III

Kerran eräänä syksyaamuna Ivan Dmitritsh, nostettuaan palttookauluksensa ja käydä polskuttaen likaisia kujia ja takapihoja pyrki erään porvarin luo panemaan toimeen ryöstötuomiota. Hänen mielialansa oli synkkä kuten aina aamusilla. Eräällä poikkikadulla kohtasi hän kaksi vankia jalkarautoissa, joita neljä vartiasotamiestä pyssyineen saattoi. Oli Ivan Dmitritsh ennenkin usein kohdannut vankeja ja aina olivat ne herättäneet hänessä säälin ja epämieluisan tunteen, nyt sitä vastoin tämä kohtaus teki häneen jonkin erinäisen, kummallisen vaikutuksen. Hänestä alkoi yht'äkkiä tuntua siltä, että hänetkin voidaan kytkeä kahleisiin ja samaten saattaa likaista katua myöten vankityrmään. Käytyään porvarin luona ja palatessaan kotia, hän kohtasi postitoimiston läheisyydessä tuttavan poliisipäällikön, joka tervehti ja kulki hänen kanssaan rinnan kadulla muutaman askelen; tässä oli hänen mielestensä jotakin epäilyttävää. Kotona eivät koko päivässä haihtuneet hänen päästensä vangit ja pyssysotamiehet, ja jokin käsittämätön sydämen levottomuus teki hänelle lukemisen ja ajatustensa keskittämisen mahdottomaksi. Iltasella hän ei sytyttänyt huoneessaan kynttilätä, koko yössä hän ei nukkunut ja lakkaamatta pyöri hänen päässensä ajatus, että hänet voidaan vangita, panna rautoihin ja salvata vankityrmään. Hän ei tiennyt tehneensä minkäänlaista rikosta ja saattoi olla varma siitä, ettei hän vastedeskään tekisi murhaa, murhapolttoa tahi varastaisi; mutta voihan tietämättänsäkin, vasten tahtoansa tehdä rikoksen ja paljonhan panettelukin saa aikaan ja voihan vielä viimeisellä nipukalla oikeudellinen virhe käydä mahdolliseksi. Opettaahan ikivanha kansanviisauksin, että kerjuupussista ja vankeudesta ei ole kenenkään itseään vapaaksi vannominen. Ja oikeusvirhe, oikeudenkäytön nykyisellä kannalla ollessa, on hyvin mahdollinen eikä siinä ole mitään kummeksittavaakaan. Ihmiset, jotka ovat virallisessa, muotopuolisessa suhteessa toisten kärsimyksiin, esimerkiksi tuomarit, poliisit, lääkärit karaistuvat tottumuksen voimasta aikaa myöten siihen määrään, ett'eivät voi, vaikka tahtoisivatkin, suojattejaan ja hoidokkaitaan kohdella muuten kuin virallisesti ja kaavan mukaan; siinä kohden he eivät vähääkään eroa maaukosta, joka takapihalla teurastaa lampaita ja vasikoita eikä huomaa verta. Vaan jotta moisen virallisen, hengettömän persoonallisen kohtelun kautta viaton ihminen voi menettää kaikki säätyoikeutensa ja tulla tuomituksi pakkotyöhön, siihen tuomari ei tarvitse muuta kuin – aikaa. Vain aikaa, voidakseen noudattaa joitakin muodollisuuksia, joista tuomarille maksetaan palkka, ja sen jälkeen on kaikki päättynyt. Hae sitten oikeutta ja turvaa tässä vähäisessä, likaisessa kaupungin pahaisessa kahdensadan virstan päässä rautatiestä! Ja eiköpä liene naurettavaakin oikeutta ajattelemisen, kun jokaista väkivallan tekoa yhteiskunnan puolelta tervehditään järkevänä ja tarkoituksen mukaisena välttämättömyytenä, ja mikin armahduskirja, esim. syyttömäksi julistus herättää koko suuttumuksen myrskyn, tyydyttämättömän koston tunteen?

Aamusella Ivan Dmitritsh nousi kauhuissaan ylös, kylmä hiki otsallaan, ja oli täysin vakuutettu, että hänet voidaan vangita minä hetkenä hyvänsä. Jos, – ajatteli hän, eiliset synkät ajatukset eivät ole yön aikana hellinneet hänestä, niin on niissä rahtunen totuutta. Mahdotonhan niiden oli juolahtaa päähän ilman minkäänlaista aihetta. —

Poliisi kulki hitain askelin ikkunain ohi: sekään ei tapahtunut syyttä. Siinä kaksi miestä seisautuu talon läheisyydessä ja on vaiti. Miksi ovat he vaiti?

Ja siitä lähtien Ivan Dmitritshille koittivat tukalat päivät ja rauhattomat yöt. Kaikki, jotka kulkivat ikkunain ohi tahi poikkisivat pihaan, olivat hänen mielestensä vakoilijoita ja urkkijoita. Puolipäivän aikaan poliisikomisaarius tavallisesti ajoi kaksivaljakollaan kaupungilla; hän ajoi kaupungin laidassa olevalta taloltaan poliisikamarille, mutta Ivan Dmitritshin mielestä hän joka kerran ajoi liian nopeasti ja joka kerran oli hänen ulkomuotonsa jotakin erikoista ilmaisevinaan: näytti aivankuin kiiruhtaisi hän ilmoittamaan, että kaupunkiin on ilmestynyt erittäin vaarallinen pahantekijä. Ivan Dmitritsh vavahti kuullessaan porttikellon kilahtavan tahi porteissa jyskävän, joutui pois tolaltaan, kun kohtasi tuntemattoman ihmisen kortteeriemäntänsä luona; poliiseja ja santarmeja kohdatessaan hän hymyili ja vihelteli, näyttääkseen välinpitämättömältä. Yöt läpi kotasin

hän oli nukkumatta, odottaen vangitsemistaan, mutta kuorsasi ja hengitti kovasti ja syvään, niinkuin nukkuva, jotta emäntä luulisi hänen makaavan; jos hän ei saanut nukuttua, merkitsi se tietysti, että omantunnon soimaukset kalvoivat häntä – mikä sitova todeksinäyttö! Tapahtumat ja terve järki todistivat hänelle, että tämä pelko ei ole muuta kuin joutavuutta ja houkkamaisuutta, että arestissa ja vankeudessa, laveamman katsantokannan mukaan, ei ole itse asiassa mitään peljättävää, – ollapa omatunto vain puhdas ja rauhallinen; mutta mitä järkevämmin ja johdonmukaisemmin hän asiata mielti, sitä suuremmaksi ja vaikeammaksi kasvoi sielun ahdistus; se oli jotakin samantapaista, kuin on kerrottu eräästä erakosta, joka tahtoi hakata itselleen aukioimen paikan aarniometsään; mitä uutterammin hän kirveellään teki työtä, sitä sakeammaksi paisui metsä. Vihdoin viimein Ivan Dmitritsh, nähdessään sen hyödyttömäksi, lakkasi kokonaan ajattelemasta ja antautui koko sielullaan epätoivon ja pelon valtaan.

Hän rupesi hakemaan yksinäisyyttä ja karttamaan ihmisiä. Virantoimitus oli hänestä jo ennenkin vastenmielistä, nyt se tuli hänelle sietämättömäksi. Hän pelkäsi, että häntä jollakin tavalla petetään, pannaan salaa hänen taskuunsa rahaa ja sitten syytetään lahjojen ostopa, tahi että hän itse vahingossa tekee kruunun papereissa virheen, joka on väärennyksen arvoinen, tahi hävittää vieraita rahoja. Kumma ett'ei hänen ajatuksensa ennen ollut noin notkea ja kekseliäs, kuin nyt, jolloinka hän joka päivä mielti tuhansia eri syitä, joiden nojalla hänen vapautensa ja maineensa saattoivat joutua vaaraan. Siihen sijaan ulkomaailmaan kohdistunut huomionsa melkoisesti heikkeni, erittäinkin mitä tuli kirjojen lukemiseen, ja jopa alkoi muistikin pahasti pettää.

Keväällä, kun lumi sulii, löydettiin muutamasta rotkosta lähellä hautuumaata kaksi puoleksi mädännyttä ruumista – vanhan eukon ja pojan, jotka merkeistä päättäen olivat kuolleet väkivaltaisen kuoleman. Kaupungissa ei muusta puhuttu, kuin näistä ruumiista ja tuntemattomista murhantekijöistä. Jotta tämän kaksinkertaisen murhan tekijäksi ei luultaisi Ivan Dmitritshiä, niin hän kulki kaduilla hymyileväisenä, mutta kohdatessaan tuttaviaan hän vuoroin kalpeni ja punastui ja alkoi vakuuttaa, ettei katalampaa rikosta ole, kuin heikkojen ja avuttomien murhaaminen. Mutta tähän valheella liikkumiseen hän pian kyllästyi ja jonkun aikaa tuumittuaan hän päätti, että hänen asemassaan on parasta piileytyä talonemännän kellariin. Kellarissa hän siis kyyrötti päivän, sitten yön ja vielä seuraavan päivän, siellä hänen tuli kovasti vilu, ja odotettuaan ehtoohämärää hän salaa kuin varas hiipi huoneeseensa. Aamun valkenemaan asti seisoi hän keskellä lattiaa, hievahtamatta paikaltaan ja kuulostellen. Varhain aamusella, ennen auringon nousua, tuli emännän luo muurareja. Ivan Dmitritsh hyvin tiesi, että he tulivat muuraamaan uudestaan kyökin uunia, mutta pelko se kuiskasi hänen korvaansa, että nämä eivät ole muurareja vaan muurareiksi puettuja poliiseja. Hän hiipi hiljaa asunnosta ulos ja lähti, kauhun valtaamana, viilettämään ilman takitta ja hatutta pitkin katuja. Haukkuen ajoivat häntä takaa koirat, joku talonpoika huusi hänen jälkeensä, korvissa vinkui tuuli, ja Ivan Dmitritshistä tuntui kuin koko maailman väkivalta olisi kasaantunut hirmuiseksi vuoreksi hänen takanaan ja tavottanut häntä kiinni.

Hänet pidätettiin, tuotiin kotia ja emäntä lähetettiin noutamaan lääkäriä. Lääkäri Andrei Jefimitsh, josta edempänä kerrotaan, määräsi kylmiä kääreitä päähän sekä laakeri- ja kirsimarjantippoja, pudisti suruisesti päätään ja lähti pois, sanottuaan emännälle ett'ei hän enää tule, koska ei pidä häiritä ihmisiä hulluksi tulemasta. Kotona kun ei ollut varoja elää eikä lääkärin hoitoa saada, niin Ivan Dmitritsh kohta vietiin sairashuoneeseen, jossa hänet sijoitettiin kuppatautisten osastoon. Hän kun ei nukkunut öisin, koukutteli ja häiritsti sairaita, niin käski Andrei Jefimitsh kohta sen jälkeen viedä hänet huoneeseen N: o 6.

Vuoden kuluttua Ivan Dmitritsh joutui kaupungissa jo unhotukseen ja emäntä kantoi hänen kirjansa katoksen alle rekeen, josta poikalurjukset ne ennen pitkää kantoivat teille tietymättömille.

IV

Ivan Dmitritshin vasemman puolisenä naapurina on, kuten jo olen kertonut, juutalainen Mooses, naapuri oikealla puolella taasen on lihavuuteensa pakahtuva, melkein pyöryläinen maa-ukko, kasvot tylsät ja aivan mielettömät. Tämä liikkumaton, ahvatti ja siivoton eläin on jo ammoin sitten menettänyt ajatus- ja tuntemiskykynsä. Hänestä käy lakkaamatta kirpeä, tukehuttava löyhkä.

Nikiitta, joka häntä korjaa, lyö häntä armottomasti, täydellä hartian väellä, säälimättä nyrkkejään; mutta julmaa ei ole oikeastaan se että häntä lyödään, – siihen voi tottua, – julmaa siinä on, että tämä tylsynyt eläin ei vastaa lyömisiin sanallakaan, ei liikkeellä, ei silmänluonnillakaan edes, huojutteleksen vaan raskaan tynnyrin tavoin.

Viides ja viimeinen asukas huoneessa N: o 6 on porvari, joka joskus ennen on palvellut lajittelijana postissa, pieni, laihanlainen valkoverinen mies, kasvot hyvänsävyiset, vaan hieman viekkaat. Päätän hänen järkevästä, levollisista silmistään, jotka katsovat kirkaasti ja iloisesti, hän kuvittelee olevansa täysijärkinen ja hautoo jotakin suurta, mieluisata salaisuutta, Hänellä on tynnyri ja matrassin alla jotakin, jota hän ei suostu näyttämään kenellekään, ei suinkaan pelosta että se otetaan häneltä pois tahi varastetaan, vaan häveliäisyydestä. Väliin astuu hän ikkunan ääreen ja kääntyy tovereihinsa selin, pukee hän jotakin rinnalleen ja katselee taivuttaen päätään; jos silloin astuu hänen luokseen, niin joutuu hän ymmälle ja repii jotakin pois rinnaltaan. Mutta hänen salaisuuttaan ei ole vaikea arvata.

– Onnitelkaa minua, sanoo hän usein Ivan Dmitritshille, – minut on esitetty Stanislain toisen luokan ritarimerkin ja tähden saamiseen. Toisen luokan ritarimerkki tähden kanssa annetaan vaan ulkomaalaisille, mutta minun suhteeni tahdotaan jostakin syystä tehdä poikkeus, hymyilee hän ja kohauttaa hämillään olkapäitään. – Tämä on minulle kokonaan odottamatonta, sen tunnustan!

– Minä en tuosta käsitä niin mitään, vastaa Ivan Dmitritsh jurosti.

– Vaan tiedätkö minkä minä ennemmin tahi myöhemmin olen saavuttava? jatkaa entinen lajittelija, viekkaasti siiristäen silmiään. – On aivan varmaa että minä saan ruotsalaisen Pohjantähden ritarimerkin. Sen saamiseksi kannattaa vaivaakin nähdä. Valkoinen risti ja musta nauha. Se on hyvin kaunis:

Luultavasti elämä ei missään muualla ole niin yksitoikkoista kuin täällä sivurakennuksessa. Aamulla sairaat, paitsi halvattua ja paksua ukon vähkyrää, peseytyvät etehisessä suuressa saavissa ja pyyhkivät silmänsä viitan liepeihin; sen jälkeen juovat he tinatuopeista teetä, jota heille päärakennuksesta noutaa Nikiitta. Jokaiselle on määrätty tuoppi mieheen, Puoliseksi syövät he hapankaalikeittoa ja puuroa, iltasella syödään puuroa, joka on jäänyt päivälliseltä tähteeksi. Väliaikoina loikoillaan ja makaillaan, katsellaan ikkunoista ja käyskennellään nurkasta nurkkaan.

Samaten jatkuu joka päivä. Entinen lajittelija, hänkin puhuu aina samoista ritarimerkeistään.

Outoja ihmisiä nähdään harvoin huoneessa N: o 6. Uusia mielenvikaisia lääkäri ei kaukaan aikaan ota vastaan ja halullisia hulluinhuoneissa kävijöitä ei tässä maailmassa ole paljon.

Kerran kahdessa kuukaudessa käy sivurakennuksessa parturi Semjon Lasaritsh. Millä tavalla hän leikkaa mielenvikaisten hiukset ja millä tavalla Nikiitta on hänelle siinä avullisena, ja millaiseen hämminkiin sairaat kulloinkin joutuvat, milloin juopunut, hymyilevä parturi näyttäytyy ovesta, siitä emme rupea kertomaan.

Paitsi parturia ei sivurakennuksessa käy ketään. Sairaat ovat tuomitut näkemään päivät päästään vain Nikiitan.

Mutta hiljattain levisi kautta koko sairaalan kuorin jokseenkin outo huhu.

Huhu tiesi kertoa, että huoneessa N: o 6 olisi muka ruvennut käymään lääkäri.

V

Kummallinen huhu!

Tohtori Andrei Jefimitsh Ragin on merkillinen mies tavallaan. Kerrotaan hänen aikaisemmalla iällään olleen varsin jumalisen ja valmistautuneen rupeamaan papiksi, ja että hän, päätettyään kimnaasin oppikurssin vuonna 1863, aikoi pyrkiä hengelliseen akatemiaan, vaan oli muka hänen isänsä, lääketieteen tohtori ja kirurgi, tehnyt hänestä katkerata pilaa ja jyrkästi ilmoittanut, että hän ei tahdo enää tietää pojastaan mitään, jos tämä vaan rupee papiksi. Minkä verran siinä on perää, sitä en tiedä, mutta niin ainakin Andrei Jefimitsh itse tunnusti, ettei hänellä koskaan ollut taipumusta lääketieteeseen eikä yleensä muihinkaan erikoistieteisiin.

Kuinka sen laita lienee ollutkin, vaan päätettyään oppikurssin lääketieteellisessä tiedekunnassa hän ei kuitenkaan pappisuralle antautunut. Mitään jumalisuutta hänessä ei huomattu ja lääkäri-uransa ensi aikoina oli hänessä yhtä vähän papillisia ominaisuuksia huomattavana kuin niitä oli nytkään.

Hänen ulkomuotonsa on vastenmielinen, työkeä, moukkamainen; kasvojensa, partansa, silosten hiustensa ja rotevan, kömpelön ruumiinrakennuksensa kautta muistuttaa hän ravintoloitsijaa suuren maantien varrella, tuollaista ylenlihavata, kohtuutonta, ynseätä miestä. Kasvot, joilla näkyy sinisiä suonia, ovat tylyt, silmät pienet, nenä punainen. Pitkän vartalonsa ja leveiden hartoidensa ohella on hänellä tavattoman jyhkeät kädet ja jalat: yhdestä nyrkiniskusta luulisi toki jo hengen lähtevän. Mutta astuntansa on hiljainen ja ryhtinsä arkamaisen nöyristelevä; kohdatessaan ketä hyvänsä ahtaassa käytävässä hän aina ensinnä pysähtyy, antaen toiselle tietä, ja virkkaa, ei syvällä basso-äänellä, kuten luulisi, vaan hienolla, pehmeällä tenoori-äänellä: "anteeksi!". Hänellä on niskassa vähäinen paisuke, jonka tähden hän ei voi käyttää kovaksi tärkättyjä kaulustoja ja sentähden hänellä on aina yllään pehmoinen palttinainen tahi pumpulinen paita. Yleensä hän ei käy puettuna kuin tohtori. Samoja vaatteita pitää hän likemmä kymmenen vuotta, ja uudet pukunsa, jotka hän tavallisesti ostaa juutalaisen puodista, näyttävät yhtä kuluneilta ja nurttautuneilta kuin vanhatkin; sama takki on hänellä päällä kunhan ottaa vastaan sairaita, syö puolista ja käy vieraisissa; se ei kuitenkaan ole luettava ahneuden syyksi, vaan se on seurauksena siitä, ettei hän yhtään välitä millaisessa ulkoasussa hän esiintyy.

Kun Andrei Jefimitsh saapui kaupunkiin astuakseen virkaansa, niin oli "armeliaisuuslaitos" kauheassa tilassa. Sairaalan huoneissa, käytävissä ja pihalla oli vaikeata hengittää siellä vallitsevan löyhkän takia. Sairaalanvaalijat, rengit ja hoitajat sekä heidän lapsensa makasivat samoissa suojissa missä sairaaatkin. Valituksia kuului, että torakoilta, luteilta ja hiiriltä ei saanut rauhaa. Kirurgillisessa osastossa ei ruusu koskaan lakannut ihmisiä vaivaamasta. Koko sairaalaa varten oli vain kaksi väliskärinveistä eikä ainoatakaan lämpömittaria, kylpyammeissa säilytettiin potaattia. Tarkastaja, emännöitsijä ja välskäri nylkivät sairaita ja vanhasta tohtorista, Andrei Jefimitshin edeltäjästä kerrottiin, että hän olisi salaa kaupitellut sairaalan spriitä ja muodostanut sairaanhoitajattarista ja naispotilaista itselleen kokonaisen haaremin. Kaupungissa hyvin tiedettiin kaikki nämä väärinkäytökset, vieläpä liioiteltiin niitä, vaan sallittiin niiden kuitenkin rauhassa rehottaa; toiset puolustivat niitä sillä, että sairaalaan menevät vaan porvarit ja maalaiset, joilla ei pitäisi olla syytä tyytymättömyyteen, koska heillä kotona on paljon kurjemmat olot kuin konsanaan sairaalassa; ei suinkaan sairaille voitu ruveta pyynpaistia syöttämään! Toiset taas sanoivat puolustukseksi sen, että kaupungin on mahdoton yksinään, ilman maalaiskunnan apua, ylläpitää kelvollista sairashuonetta; hyvä kun on vaillinaisempikin! Ja nuori maalaiskunta ei ruvennut sairaalaa perustamaan kaupunkiin eikä sen ulkopuolelle siitä syystä että kaupungilla oli jo olemassa sairaala.

Päätettyään sairashuoneen tarkastuksen Andrei Jefimitsh tuli siihen päätökseen, että tämä laitos on siveyttä loukkaava ja asujanten terveydelle sangen turmiollinen. Hänen mielipiteensä mukaan olisi ollut viisainta laskea sairaaat oman onnensa nojaan ja sulkea koko sairashuone. Mutta hän myöskin tiesi, että sen toimeenpanemiseksi ei riittänyt yksistään hänen tahtonsa, eikä se olisi tuottanut mitään

hyötyäkään; jos luontoperäisen ja siveellisen mädännäisyyden saa poistetuksi yhdestä paikasta, siirtyy se toiseen; täytyy odottaa kunnes se itsestään haihtuu. Ja sen lisäksi, jos ihmiset kerran olivat perustaneet sairashuoneen ja kärsivät sitä keskellään, niin se merkitsee, että sellainen laitos on heille tarpeen. Ennakkoluulot ja kaikki nuo inhimilliset turmionpesät ovat välttämättömiä, sillä niistä voi ajan oloon kehittyä jotakin kelvollista, niinkuin lannasta, kun se sekoitetaan pellon multa. Maailmassa ei ole mitään niin hyvää, joka ei olisi vuotanut sameasta alkulähteestä.

Ryhdyttyään virkansa tehtäviin käsiksi Andrei Jefimitsh asettui jokseenkin välinpitämättömälle kannalle näitten nurjien olojen suhteen. Hän vain pyysi että sairaalan rengit ja hoitajattaret eivät makaisi samoissa huoneissa, missä sairaut makasivat ja hankki kaksi kaappia instrumentteja varten, mutta tarkastaja, ruuanhankkija ja välskäri sekä kirurgilliseen osastoon pesiintynyt ruusu jäivät entisille paikoilleen.

Andrei Jefimitsh pitää järkevyyttä ja kuntoa sangen suuressa arvossa, mutta saattaakseen elämän omassa ympäristössään järjen ja kunnan vaatimuksia vastaavalle kannalle, siihen häneltä puuttuu tarpeellista mielenlujuutta ja uskoa omaan oikeuteensa. Käskijäksi, ehkäisijäksi ja komentajaksi hän ei ole luotu. Näyttää ihan siltä kuin olisi hän mielessänsä päättänyt olla milloinkaan ääntään korottamatta ja käyttämättä kieliopin määräyksien mukaista käskytapaa. Hänen on vaikeata sanoa "anna se", tai "tuo se"; kun hän haluaa syödä, yskähtelee hän päättämättömänä ja virkkaa kyökkyrilleen: "Olisikohan siellä teetä ..." tahi: "Onkohan siellä päivällinen joutunut". Sanoa tarkastajalle, että hän lakkaisi varastamasta, tahi antaa tälle hyvin ansaittu potku, tahi lakkauttaa kokonaan tämä tarpeeton loisvirka – se on kerrassaan yli hänen voimiensa käypää. Kun Andrei Jefimitshiä petetään tahi imarrellaan, tahi kun hänelle tuodaan allekirjoitettavaksi tieteen väärennetty lasku, niin hän punastuu kuin rapu ja tuntee olevansa syynalainen, mutta laskun hän yhtäkaikki allekirjoittaa; kun potilaat valittavat hänelle nälkäänsä tahi hoitajattarien raakaa kohtelua, niin hän joutuu hämille ja syynalaisesti sopertelee:

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.